

maakt, doet aan
it volk eenzijdig
hebben gelijverd,
a Da. Bos en zijn
hebben gebaand,
el strijkeblok te
nodig stof op-
ool te Kampen
ger uit.
te raadgeefster.
leven.
Lerk, waar het
elijk leven ver-
est tegen een
brood biedt.
i uit de Evan-
gegeven van-
u Lutherische
L. B. E. van de
de Lutherische
d aangebonden
sch predikant
teit van Gods
hij er op, dat
is Woord los-
p de inspraak
amede feitelijk
n noodzakelijke
nen dan te ver-
dij ons geweten
sods en 'n nog
iederne denkers,
kig niet moeilijk.
en norm ons in
an dwaling prijs
't absolute los-
gevoord, die,
os:
nijn gedachten,
st ten troon
niet precies even
wone godloche-
denkelijke, dat
der aan w. kant,
eroept op zijn
aan dit niet ge-
s gegeven norm,
en dwaling ge-
at ge ten slotte
te leggen, die
Dit is noodig,
len, die aan de
nen de vrijheid
Gods, maar zij
us.
ent, welken zij
i, uit geloof des
eid meer, tenzij
een abstractie.
a zoo lang een
denken en han-
delen door een
in Christus ge-
st te ontbinden,
lere, maar veel
morele leven
naar door wien
r eigen kracht,
en, voldoende
mogelijk wordt,
ebel 't middel
e worden. Maar
ook niet meer
ga nog hoorde
h uitmaakt wat
lijk te voldoen
rdt, dat al ons
i, voor den Hei-
is Genade ook
we afgedaan
e van geloofve
in Bijbel. En
jovele mannen
e kennis zijn,
tenende, haar
'wz ermet!
' zegt Betix,
e, het relatieve
i overeenkomt
hert naar de
het absolute,
rd, gelijk een
des tijds trot-
taren, hebben
s; Goddelijke
i, boven alle
t: 25 en 27)
h ze ooit uit-
es onfermen
en menschen-
de als eerste
Hem zullen
geheel onze
aglijke raads-
i, boven alle
verheven- en
nis, en einde
woorden eens
het duister wil
its een God
n den twijfel,
leesten uwer,
troeven. Wij
In Wien we
niets en nie-
s dan, door
est woorden
n aanhouden
teer aan ons
ons in Hem
ulgenis van
ed zijn we
k gevormde
s zulk een
ultaten der
og kinder-
lich buigt,
ic eenmaal

aprak: Das Wort Gottes sollen sie lassen stehen, d. w. z.: het Woord Gods zullen ze laten staan, wordt hier meer bij den leek dan bij den prediker gevonden.
Of wil men nog dieper, ook hier geldt wat Christus zelf sprak: Ik dank u, Vader, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt ze den kinderleken geopenbaard. Ja Vader, want alzoo is geweest het welbehagen voor U.
Het is beter om in dezen zin een „kindeke“ te zijn, dan tot de wijzen en verstandigen te behooren.

Opwekking in Noorwegen.

Volgens de mededeelingen in de *Presbyterian Review* heeft ook in Noorwegen een geestelijke opwekking plaats gevonden, die in menig opzicht treffende teekenen van overeenstemming vertoont met de bekende opwekking in Wales.

De Evan Roberts van deze opwekking is een jonge man, 27 jaar oud, Albert Lunde genaamd. Noor van geboorte, trok hij reeds jong naar Amerika, kwam daar tot bekeering, keerde naar zijn Vaderland terug en begon nu in den naasten kring zijner vrienden te getuigen. De kring, die gaarne naar hem luisterde, breidde zich allengs uit en thans treedt hij op in meetings in Christiana, Bergen en elders, waar duizenden naar zijn prediking toestroomden tot bekeering komen. Zoowel de Staatskerk als de Vrije Kerk in Noorwegen steunen deze beweging van harte en overal staan de kansels voor Lunde open. Zelfs in Zweden heeft deze beweging doorgewerkt en Prins Oscar Bernadotte is een der vurigste voorstanders. En heel de pers, zoowel de gewone dagbladen als de kerkelijke pers, vult kolommen met de berichten over deze geestelijke opwekking, waarvan de weerga in Noorwegen nog nooit is aanschouwd.

Aangaande den leider dezer beweging deelt de *Presbyterian* nog het volgende mede:

„Albert Lunde verschilt in menig opzicht in methode en manier van werken van Evan Roberts en de les, die deze nieuwe opwekking ons wellicht te leeren heeft, is dat God niet beperkt is tot één wijze van werken. De Evangelist is een spreker van groote bekwaamheid en spreekt soms lang, maar altoos na op de meest zorgvuldige wijze zich voorbereid te hebben. Hij gelijkt Evan Roberts in zijn onwankelbare trouw aan Gods Woord en in de prediking van Jezus Christus als den eenigen Zaligmaker. Wat echter het meest in het oog springt, is, dat hij een man is des gebeds.“

Al maant de ervaring met zoo menige geestelijke opwekking opgedaan, tot voorzichtigheid in het oordeel, en al zal de toekomst eerst kunnen leeren, hoeveel er van deze opwekking beklift, toch volgen we ook deze beweging met hartelijke belangstelling en met de bede, dat er iets goeds voor Christus' Kerk uit geboren worde.

Telkens blijkt weer, hoe God vrijmachtig is in het uitdelen zijner genadegaven, en hoe Hij soms geheel buiten het ambit om mannen werkte, die een nieuw leven in de gemeente uitstorten.

Een goed teeken is het zeker, dat Albert Lunde zoo onbepaald aan Gods Woord zich vastklemt, en Christus en die gekruisigde het middelpunt is van zijn prediking.

Kansspelen.

Een onzer lezers vraagt ons, welke bezwaren er bestaan tegen het kaartspel. Indien het eenigszins bezwaar is, dat het kaartspel een kansspel is, waarbij een onheilgebruik gemaakt wordt van het lot, dan begrijpt hij niet, waarom in Gereformeerde kringen wel het zoogenaamde dominospel geoorloofd wordt geacht, dat evenzeer een kansspel is, terwijl het kaartspel als zondig wordt veroordeeld.

Deze opmerking is volkomen juist. Onze vaders hebben zonder eenige uitzondering alle kansspelen voor ongeoorloofd verklaard, niet alleen het kaartspel, maar evenzeer het ganzenbord, het dominospel en alle dergelijke spelen, waarbij niet de vaardigheid van den speler, maar alleen het zoogenaamde toeval de beslissing geeft. Na de breede uiteenzetting, nog kort geleden door onze geachten medewerker in de Artikelen over het IIIe gebod van de gronden voor dit strenge oordeel over alle lotspel gegeven, mogen we ons ontslagen achten van de moeite, om die redenen opnieuw uit te zetten.

Metterdaad is het dan ook kwalijk te verdedigen, wanneer men in sommige Gereformeerde kringen het kaartspel aan een zonde veraschuwet en deze andere kansspelen als volkomen geoorloofd beschouwt. Ter verontschuldiging kan alleen worden aangevoerd, dat bij het kaartspel meestal het tweede bezwaar komt, dat er om geld wordt gespeeld en daardoor de zondige hartstocht nog meer geprikkeld wordt, terwijl dit bij het dominospel niet in die mate gebruikelijk is.

Maar al laten we dit onderscheid gaarne gelden, toch gelooven we met onze inzien, dat de paedagogische wijsheid onzer vaders hier het juiste getroffen heeft. Wie zijn kinderen aan dergelijke, zoogenaamd onschuldige lotspelen went, wekt reeds vroeg in hun hart de hartstochten van het spel, en heeft het later zelf zich te wijten, wanneer dit zaad wrange vruchten draagt. De ontspanning, die in het spel aan onze kinderen geschonken is, mag hun niet onthouden worden. Maar er zijn spelen genoeg, die geheel buiten het lot omgaan, en waardoor hoofd en lichaam veel frischer worden gehouden.

Al spot de wereld dan ook met de bekrompenheid der Gereformeerden, die zelfs

een spel als domino of ganzenbord niet onschuldig vinden, de ware paedagogie geeft hier aan de Gereformeerden gelijk. Elk hazardspel, in wat voor vorm ook, is verkeerd en behoort vooral bij onze kinderen gemeden te worden.

Uit de Pers.

Onze pers herdenkt in deze dagen, hoe zo jaar geleden de Doleantie begonnen is. Dr. Van Schelven van Wageningen zegt er dit van in de *Geldersche Kerkbode*:

Wie eenigzins medegeleefd heeft in de dagen van '86, zal bovenstaande datum voor zijn geest heel wat doen herleven. Toen zijn vde Amsterdamsche broeders, zooals zij genoemd werden tot den kerkelijken kogel veroordeeld. Daarop volgde de stumperige procedure, en de officiële fundatie „De kerkelijke revolutie“ moest in haar vaart gestuit. Sommige synodale leiders spraken van een „sluit om al die Gereformeerden in zee te jagen“; anderen van „een jeuk der handen om ze eens...“ Dat waren niet de ergste en gevaarlijkste. Drifkoppen zijn niet de alimste. Daarenboven bevonden zich vele gemeedelijke broeders die hoofdschuddend en weemoedig zich en anderen de vraag stelden: „wat moet er toch van komen!“ Die evenals de tegenwoordige confessionele kramers en lijmers o zoo schreiend klagen konden over den droeven toestand der Hervormde kerk, die overtuigd waren, dat een reorganisatie beslist noodzakelijk was; maar als het uitloopen moest op verlies van de „skathedralen“ en pastorieën en tracteriënten, dan... o, neen, dan hoorde men ze als voor eenige weken in dit blad Ds. Buitendijk zich in dienouden trant uittelen: „dat maar liever het hoofd in den schoot gelegd“. Liever in een kerk, waar Christus niet als koning wordt erkend met van de roomschen „geëerde“ (zooals Buitendijk het heel onnoozel uitsprak) goederen dan in een Kerk, die om hare getrouwheid van hare goederen beroofd“ wordt, of, zooals het in 1886 steeds luidde: „maakt aan den dijk wordt gezet.“ Maar de ergste waren zij, die noch in drittnooch in gemeedelijkheid tegenover ons optraden, doch een min waardige taktiek uitdachten, „om de eere der vaderlandsche Kerk“, bovenal de hoogheid van eigen troon te handhaven.

Ik ken een predikant, in die dagen van strijd zijn dienst aanvaardende, die reeds den dag na zijn intrée bij het klassicaal bestuur in het boek der verdrachten werd opgetekend, omdat hij had gepredikt over de woorden: „Waar het woord des konings is, daar is heerschappij“. Die leugedige domine had den schuldigen mede gehad te beweren, dat in elk land het woord eens vorsten met macht is bekleed; dat wie zich daarvan niet onderwerpt zich tegen de soevereiniteit van zijn vorst verzet; en dat wie voor zulk een gedragrijp volgingen ziet te werven, aan „smutterij“ zich schuldig maakte. Een waarheid als een predikant zou men zoo meenen. Maar zodra deze predikant dit overbracht op kerkelijk terrein word zijn houd van de Souvereiniteit over de kerk, zooals die van den Vader op den Middelaar is gelegd, als rebellië beschouwd. Toen deze jeugdige leeraar in dien geest sprak op een klassieke vergadering scheelde het niet veel, of men had hem de vergadering uitgejaagd.

Spoeidig na de Amsterdamsche schorsing werd de onderzoek gedaan bij de kerkeraden, wie de verandering van Gereformeerden het z.g. Synodaal Congres te Amsterdam had bijgewoond. Zool' gevaarlijke samenkomst, waar stege de Synode een complot gesmeed werd, wij namen niemand werd toegelaten dan die een „geheiminnige formule“ had onderteekend; „waar aan de deuren wachtters stonden, en zin de sleutelgaten propden papier“ gestoken waren! Lief en lieklijk deed men om er achter te komen, wat daar toch eigenlijk wel uitspraken was. En het hielp niets, of men al zei, dat de kerkelijke besturen geen recht hadden om zoo'n „inquisitoriaal“ onderzoek in te stellen; dat zij informerende bij predikanten, die bij de vrijmetselarij aangesloten zijn en door ceden tot geheimhouding verplicht zijn, evenmin iets van hunne besluiten en voornemens te weten zouden komen, en deze heeren toch ongenoodigd bleven... Het was al tegen de bierkaai vechten.

Recht was in die dagen niet te krijgen. Wat maar „de vade landsche kerk“ voortdurend werd geëerd. Wie tegen de Gereformeerden optrad kreeg bij de rechtbanken zelfs gelijk. Onze theologen hebben voor het meermalen een jammerlijk figuur gemaakt in die dagen; maar onze juristen waren heelmaal den kluit kwijt. Eere aan die weinigen, die voor het recht en de gerechtigheid met haren moed dorsten optraden. Niet alleen in onze kringen een scherpzinnig man als onze Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman, maar ook daarbuiten waren er enkelen, die niet medededen aan alpendragerij van de pseudo Koningin der kerk, de haagsche Synode; in die dagen een echt „skroijde roer-mee“.

Wat waren het toch anderzijds goede, heerlijke, liefelijke dagen! Wat was er een samenvinding: een besef en gevoel van innige saamhoorigheid; een besef en gevoel van innige saamhoorigheid. In scholen, in schuren, in stallen en kamers was 't zoo goed. Heel wat beter dan in Buitendijk's „geëerde kathedraal“. Mij dunkt het best te verstaan als wij het bezoek der berders in Bethlehem's stal ons voorstellen. Alles met zacht bekozend licht omglands. Uit die „geëerde“ gebouwen werd even door politiedienaren en huzaren, had men veelbare gemeenschap met wie naar katechonen waren gevonden om zijn Heere daar te ontmoeten.

Wat was het heerlijk preken in die dagen! Wat aandacht bij de saamgeloofte menigte! De prediker was niet koud voorwerpelijk, er ging te veel in zijn ziel om; niet weck onderwerpelijk er moest rotsgrond onder den voet gevoeld worden. De gemeente sliep niet bij de tekst verklaring, om bij de toepassing alleen aan het soete wegeled der streelende en bewegelijke mystiek het oor te bieden. Neen, men wilde weten, wat God bedoelde met wat Hij schrijft deed op het heilig blad der Schrift, en de juiste bedoeling, de diepte, hoogte, breedte en lengte gemeten hebbende, werd het hart opengezet om de kracht van het woord des Konings in heel zijn omvang te laten werken. Helaas, zouden wij haast zeggen, heeft de haagsche Farao wat al te vroeg zijn zweep opgeborogen. Nog vijf zware jaren van vervolging, en onze nog altijd voortdormelende broeders en zusters in het Genootschap zouden wel wakker geworden zijn. Nu zien ze 't rustig aan, dat in die „geëerde“ kerkgebouwen een socialist, een anarchist, een Christus ontceider, een God-loochenaar hun goddeloos leer verkondigen, gedekt en beschermd door de Majesteit van de opgeworpen Koningin, het staatsrechtelijk Opperbeest, dat resideert in den Haag.

God gaf de breuke Sion in die dagen te zien. Maar zoovelen zijn achtergebleven en de conscientie wordt verhard. Doch ook zoovel n maken zich schuldig aan een „verflauwing der grenzen“, de echte mode-ronde. Vooral bij het jongere geslacht is dit waar te nemen. Niet dat wij kerkelijken hartstocht willen opwekken. Niet dat wij bilid zijn voor de verkeerdheden ook aan onze zijde gepleegd. Om maar bij één persoon te blijven: wij keuren af, dat een Arnhemsch domine in wolken van opgejaagd stof zijn weg van Bennekom naar Edes station moest afleggen, even zoo goed als dat diezelfde domine zich zoo geheel vergat toen een bejaard prediker, zijn vrienden van jaren, in Arnhem's Kathedraal had driven speken over de kerkelijke beweging, zooals die te Amsterdam was ontstaan. Maar wel willen wij de principiele lijnen wat scherper doen uitkomen. Gods Woord geeft ons dit lijnen aan. De historie doet ons zien, hoe het gaat met wie naar dien regel wandelt. Zonder onverdraagzaam te zijn, is er toch wel oorzaak tot zelfonderzoek, als men ons „dolerenden“ zoo erg lief en inhechlijklijk gaat vinden. En o die eereleitel kan zoo gemakkelijk verworven, als men de kerkelijke grenzen, op kerkelijk terrein n.l., wat wegdoezelt. Derselfde menschen, die

met een traan in het oog en bleek van aandoening staan bij de schilderij, die ons voorstelt de jeugdig christen die liever den dood sterft dan onzinnig enkel wierook-korrelken den afgoden te offeren, zullen onder eenig zelfverwijf of besef van verkeerd handelen, metterdaad de trouwe heid halafte Christinne van voor seuen toch nitmaken voor een bigotte, eene dweepter, wat overdreven in haar doen.

Gelijk wij bij het gebede in 1886, toen de Amsterdamsche broeders werden geschorst, de gemeente terugriepen tot het Woord, dat ons Christus en Hem allén als Souverein Zijner kerke openbaart — zoo roepen wij bij deze twintigjarige herinnering de afakkende broeders en zusters tot datselfde Woord terug, dat van geen transactie, schipperen en lavenen, plooiën en strijken weet; en zouden wij onze stem willen doen doordringen tot hen, die nu twintig jaren lang hun rebelie tegen den Koning, door God over Sion gerild, hebben voortgezet.

Het is goed deze dingen te herdenken. Niet om den kerkelijken hartstocht weer te doen opvlammen, maar om de groote daden Gods te verheerlijken, die Hij aan onze kerken deed.

En om een jonger geslacht, dat na dien tijd opgroeiende, in de historie onzer kerken in te leiden.

Officiële Berichten.

ART. XIII K. O.

Deputaten der Generale Kie van Art. XIII K. O. berichten door deze, dat zij aan alle kerken eene circulaire met formulier hebben verzonden, naar aanleiding van de besluiten der Generale Synode van Utrecht te dezer sake.

Mochten er kerken zijn, die deze circulaire eie niet hebben ontvangen, of die meer dan één formulier voor emeritering en pensionering noodig hebben, dan worden deze beleeft verzocht daarvan aan ondergeteekende kennis te geven.

W. B. RENKEMA.

Rijnburg, 12 Jan. 1906.

P. S. Bovengenoemde deputaten hebben de functien aldus verdeeld: J. A. Goddoolb, voorzitter; W. B. Renkema, 1e scriba; J. H. Donner, 2e scriba; H. Brink; G. J. Brugema, penningmeester, Willem Lodewijkstraat U 25, Leeuwarden.

Buitenland.

Engeland. Een brief uit Schotland.

Meermalen spraken we in dit blad over de uitspraak van het Hoogerhuis in Engeland in sake de kerkelijke goederen der Free Church van Schotland. In 1900 besloot de meerderheid der Free church zich te vereenigen met de United Presbyterian Church of Schotland onder den naam van United Free Church. Eene kleine minderheid, geleid door ongeveer 24 predikanten, kon met die vereeniging niet medegaan en bleef, voornamelijk in de Schotische hooglanden, bestaan onder den onden naam van de Free Church of Schotland. Deze minderheid deed, nadat de vereenigde kerk haar ledig heengegeven had, hare aanspraken bij de rechtbank gelden op al de kerkelijke goederen. Nadat de zaak voor verschillende rechtbanken geleid had, besliste het Hoogerhuis als rechter ter laatste instantie, dat de eisch van hen die getrouwd gebleven waren aan de Free Church, moest toegeworpen worden. Het spreekt wel van zelf, dat toen allerlei moeilijkheden ontstonden. Wat moest de kleine Vrije Schotische kerk met al die kerkgebouwen, pastorieën, colleges, ter opleiding van aanstaande dienaars des Woords, gebouwen voor devergadering der generale synode en met de enorme kapitalen voor kerkelijke doeleinden die haar toegewezen waren, aanvangen? Het was duidlijk, dat de kleine minderheid met de haar toegewezen schatten verlegen was en toch niet genegen bevonden werd om zoo maar datgene, wat nu eenmaal door wettelijke uitspraak haar toegewezen werd, weder prijs te geven. Het is ook te denken, dat de overgrote meerderheid van de voormalige leden der Free Church verbaasd was, dat het recht op de goederen haar was ontnomen en dat de met zooveel offers verzamelde fondsen waren toegeworpen aan een handjevol menschen, die niet wisten wat zij met den buit van het overwonnen land, die hun in den schot gevallen was, zouden aanvangen. Wij laten hier een schrijven uit Schotland volgen, dat ons doet zien hoe de toestand daar tegenwoordig is.

„In onze kerkelijke wereld heerscht tegenwoordig betrekkelijke rust. De beweging, die na de bekende uitspraak van het Hoogerhuis ontstond, heeft blijkbaar uitgewerkt. Het gouvrenement heeft eene koninklijke commissie benoemd; om de punten in geschil tusschen de twee partijen te vereffenen en eene billijke verdeling van eigendommen te maken. Vn beide zijden is men ijverig in de weer om zijn „techten en aanspraken“ op het papier te brengen, om deze aan de commissie voor te leggen. Deze commissie heeft niet stil gezeten; het plan was om nog voor het eind des jaars eene vergadering te houden. De zittingen der commissie zijn niet publiek; de vertegenwoordigers der twee partijen zullen voor haar hunne belangen bepleiten. Denklijk zal de beslissing spoedig worden bekend gemaakt. Er zijn vooral drie zaken, welke de aandacht der commissie vragen.

1. De fondsen, die aan de Free Church behooren voor de vereeniging in 1900. Hierdeden zich moeilijke financiële vraagstukken voor, die opgelost moeten worden. Vele gelden zijn beleeft voor en daardoor zoo goed als onafscheidelijk verbonden aan de in uitwendige zending en de zending onder de Joden. De United Free Church, die niet meer de beschikking over die kapitalen heeft, beweert, dat deze gelden niet mogen onttrokken worden aan het doel, waarvoor zij werden saamgebracht. De Free Church beweert, dat, waar zij geen Inwendige Zending drijft en ook niet arbeidt onder de Joden, deze fondsen haar toekomen om ze te gebruiken voor algemeene doeleinden der kerk. Er zijn nog andere moeilijkheden met betrekking tot de verdeling der fondsen, zodat het een verre van gemakkelijke taak is voor de commissie, om in deze uitspraak te doen.

2. De tweede vraag, welke door de commissie moet worden uitgemaakt, gaat over de Kerkgoederen, die aan de plaatselijke gemeenten moeten aangewezen worden. De commissie heeft toch als instructie ontvangen, dat in elk district de kerkgoederen alleen dan aan de Free Church blijven behooren en aan de United Free Church worden onttogen, wanneer er een bepaald aantal leden gevonden wordt, dat zich tot een gemeente heeft gevormd. Het is echter een zeer moeilijke zaak om met nauwkeurigheid te be-

palen hoeveel leden er in een bepaald district tot de Free Church behooren. De statistieke opgaven die door de eene kerk worden opgegeven, worden door de andere kerk voor onjuist verklaard. Aan beide zijden doet men natuurlijk zijn best om het aantal leden zoo hoog mogelijk op te drijven, en hierin zijn soms niet te ontkennen onregelmatigheden. Zoo is het bijv. duidelijk, dat in de Hooglanden, waar de tegenstand tegen de vereeniging der twee kerkengroepen het sterkst was (wij zijn overtuigd, dat dit feit te verklaren is met de waarheid, dat men in de Hooglanden de Gereformeerde belijdenis bleef aanhangen) de eigendommen aan de Free Church moeten verblijven. In de Laaglanden zijn de toestanden verschillend; in sommige gevallen zal wat nu in het bezit is van de Free Church, in handen komen van de United Free Church. Hoe het gaan moet met die kerken die later tot formale komen, zal de tijd moeten leeren.

3. Ten slotte moet worden uitgemaakt: aan wie het nieuwe College, de Assembly Hall en de andere gebouwen voor het bestuur der kerken zullen toegewezen worden. Over deze zal de strijd het warmst zijn. Zij zijn als het ware het historische middelpunt van de Free Church beweging in Schotland en zijn prachtige, welingerichte gebouwen. Partijen doen wat zij kunnen om ze in bezit te krijgen of ze in bezit te houden. Onlangs schreef een der leiders der Free Church in een brief: „Wij zullen vechten voor het College.“ Het ligt voor de hand, dat de quaestie betreffende het college, van uit een ander standpunt moet beschouwd worden als die der gemeentelijke goederen. Het nieuwe College was onafcheidelijk aan de Free Church verbonden, en deze kerk heeft haar op grond van de uitspraak van het Hoogerhuis feitelijk in bezit.

De schrijver van het bovenstaande klaagt er over, dat ter oorzaak van den strijd om de uitwendige goederen, de behartiging der geestelijke belangen op menige plaats veel te wenen over laat. Wij verstaan die klacht. Het is menigmaal een zegen geweest voor de kerken, wanneer zij van hare uitwendige goederen werden beroofd. Het onrecht dat men haar dan aandoed dreef er toe om nauwere gemeenschap met den Heere te zoeken en zoo werd uit verlies, winst geboren.

Daarentegen is het zoo zeldzaam dat wij door de weldaden des Heeren op stoffelijke gebied, klein worden. Het is daarom de vraag of wanneer de koninklijke commissie beslissingen neemt die geheel in het voordeel der Free Church zijn, of daarmede die kerk zal toonen dat zij de sterke beenen heeft, die de weelde kunnen verdragen. Dit neemt echter niet weg dat wij het betreuen zouden wanneer genoemde Commissie door hare uitspraken het vonnis van het Hoogerhuis krachteloos maken zou. Het best wat het geweest indien de Free Church door hare houding tegenover de United Free Church het instellen der Koninklijke commissie had overbodig gemaakt, terwijl United Free Church zich daarbij dan als gemakkelijk te bevredigen had moeten opbeuren.

Gemengd Nieuws.

De „Handboeken“ van de Baptistische en de Congregationalistische Unie, welke zooveel uitkomsten zijn, bewijzen dat de Reival in Wales niet zonder invloed is gebleven op de kerken van de afstammelingen der wederopvoers en independenten. Volgens de opgaven nam het ledental van beide kerken in het verstand toe met 24,000 zielen. Dit cijfer moet echter seker nog met vele duizenden vermeerderd worden, daar reeds eenige maanden geleden de statistiek der kerken is opge-maakt en de beweging in Wales toen haar hoogtepunt niet bereikt had.

In Koburg-Gotha was, evenals in andere streken van Duitschland, eene beweging op touw gezet, om te verkrijgen, dat bij de bediening van het H. Avondmaal geen gemeenschappelijke beker zou rondgaan. Alle burgerlijke en kerkelijke autoriteiten verklariden er zich voor om bij de bediening van het Avondmaal de „Eenheid“ in te voeren. De heer over het land, de erfprins van Hohenlohe-Langenburg, die als regent den scepter over Koburg-Gotha zwaait, moest nu nog het door de bevoegde autoriteiten genomen besluit goedkeuren. Ieder verwachtte dat deze het zoo goedvinden. Doch hij wilde zijne toestemming niet geven, omdat weldra zijn regentschap zoo geëindigd zijn en hij geen besluit verlangde te nemen, dat wellicht tegen den zin van den toekomstigen heer des lands zijn zou. Toen de Hertog van Saksen-Koburg den 10 Juli l. a. aan de regering kwam, besliste deze, dat de sedert de reformatie in zwang zijde gewoonte, om bij het Avondmaal een gemeenschappelijke Avondmaalsbeker te laten rondgaan, moest gehandhaafd blijven.

De Lutherische kerk te Parijs heeft zich ten gevolge van de nieuwe verhoudingen, die geschapen zijn door de scheiding van kerk en staat, in zooveel zelfstandige parochiën verdeeld als zij kerkegebouwen of lokalen voor godsdienstoefeningen heeft. Elke parochie zal volgens de wet eene cultus-vereeniging vormen en door een kerkeraad bestuurd worden. Die kerkeraad moet niet alleen door de mannen maar ook door de vrouwelijke leden der gemeente gekozen worden, terwijl diens bevoegdheid door de volgende algemeene Synode zal vastgesteld worden. De minder bemiddelde gemeenten zullen uit een op te richten centrale „gastuend“ worden. De cultus vereenigingen moeten daarbij in eene consistoriale vereeniging saamgevat worden, welke vereeniging onder de leiding van het consistorium staan zal.

Voorshands hebben alle kerken het er druk mede om een inventaris van hare bezittingen op te maken, hetgeen ten overstaan van een vertegenwoordiger der regering en van vertegenwoordigers der parochie of van de cultus-vereenigingen geschiedt moet. Het zal er op aankomen het eigendomsrecht ten opzichte van alle roerende en onroerende goederen der gemeente vast te stellen. De voorzitter der Lutherische Algemeene Synode, de predikant Caspari, heeft de gemeenten reeds medegedeeld, dat volgens de jongste bepalingen alle goederen der Lutherische Protestanten in de Elzas en Moselland, die volgens de wet van 1790 niet ter beschikking van den staat gesteld werden, ook nu het eigendom van de consistorien en der kerkeraaden blijven zullen. Ook alle pastorieën of kerken, die na de groote revolutie op een aandenkerkerd of aan het consistorium geschonken stuk grond gebouwd zijn, zullen kerkelijk eigendom blijven. Vooral zal op het eigendomsrecht bij de pastorieën gelet worden. Want terwijl de kerkgebouwen door den staat aan de cultus-vereenigingen voor onbepaalde tijd kunnen overgegeven worden, bestaat de mogelijkheid, dat de pastorieën na verloop van vijf jaar aan de parochie door een besluit van den gemeenteraad, onttrokken worden. Ook is het van belang, dat aangegeven wordt of de aanwezige kapitalen bestemd werden voor de kerk of voor de school of voor de armen. Want de wet laat toe dat de gelden voor de scholen of voor de armen bestemd, aan de kerken onttrokken worden, om ze te bestemmen voor het burgerlijk ambtstuur of voor andere doeleinden die tot het nut van het algemeen zijn.

Het is duidlijk dat men op allerlei manieren de kerken kan tegenwerken en kneevelen. Toch verheugt het ons, dat de wet op scheiding van Kerk en Staat gnoopt heeft tot splitsing der Parijsche Lutherische kerk in verschillende parochiën. Dit kan haar leden ten goede komen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

TWEE WEGEN.

XXII.

EEN LES.

Dat de heer Hobson over den loop der zaken recht voldaan was, kunt gij begrijpen. Niet alleen zei hij Pieter hartelijk dank, maar schreef ook buiten diens weten naar Amsterdam, om den heer Te Water te danken, en hem met zulk een flink bediende geluk te wenschen. De Amsterdamsche koopman op zijn beurt, was niet weinig in zijn schik nu hij zag, hoe Schravens op alle manier werkzaam was ten nutte van de zaak, en nam zich voor dit niet te vergeten.

Ge denkt misschien, dat de heer Hobson, nu hij zijn zestigduizend gulden zou binnenkrijgen, ook wel iets liet overschieten voor Pieter. Maar dat was voorreest althans niet zoo. Hobson was een koopman in zijn hart, die niet afging op beloften en toezeggingen, maar zekerheid moest hebben. Al scheen nu ook allen in orle, het kon toch misloopen.

Zoo stelde hij zich dan tevreden met aan Pieter een geschenik te geven, waarmee zijn moeite ruim betaald was. Doch hij voegde er bij: „Zodra nu het geld komt, zult ge zien dat ik ook den man niet vergeet die 't mij bezorgd heeft. Reken daarop.“

Pieter wilde daar niet van hooren. Doch later is gebleken, dat Hobson's geheugen zoo goed was als zijn woord, gelijk wij verder zullen zien.

Zoo had dan Pieter alle reden om tevreden te zijn. Dat moest hij met blijdschap erkennen en in zijn hart dacht hij er bij: wat is het toch goed, dat ik dien armen man een schelling heb gegeven. Daar zit zegen in. Doch den zegen aan God te danken, daaraan dacht Pieter niet.

Weldra kreeg hij het zeer druk. De heer Hobson, die nu zijn goede vriend was geworden, deed wat hij kon om den jongen man te helpen, hem voor vele dingen den weg te wijzen en goeden raad te geven. Zoo liepen dan de zaken voortreffelijk, en Pieter kon zich reeds voorstellen, hoe straks zijn patroon hem met vreugd zou wederzien.

Die tijd naderde nu, doch eerst moest Pieter nog een reisje doen in het graatschap Kent, bij Londen. Daar woonde iemand Parker geheten, bekend als een der rijkste kooplieden van Engeland. Hij had zijn kantoor te Londen, doch kwam daar slechts een paar maal in de week, daar zijn zoon de zaken leidde.

Toen Pieter kwam waar hij meende te moeten zijn, en uit den wagen stapte, bevond hij zich in een gehucht, met huizen hier en daar verspreid. Hij wandelde op goed geluk den weg op, tot hij kwam aan een huis, waar men hem op zijn vraag berichtte, dat hij nog wat verder moest. Na een poos stond hij bij een tuinhuis. In de verte zag hij daar binnen een man en hij besloot dezen ook maar eens te vragen. „Jawel“, was het antwoord dat hij kreeg, „hier woont Parker al twintig jaar. Wat is uw boodschap.“

Piet keek den man eens aan die met hem sprak. 't Was iemand van een jaar of zestig, heel eenvoudig gekleed, met een kort pijpje in den mond. Zeker een huisknecht of zoo, dacht hij, en zei kortaf:

„Ik moet mijnheer zelf spreken. Wil mij even den weg wijzen.“

De ander zei niets, maar liep voort door Piet gevolgd, tot zij aan een groot, leeg huis kwamen, dat zeer onderwetsch was maar goed onderhouden. De man met het pijpje stapte binnen, deed een deur open, liet Piet in een kamer, zette een stoel voor hem, en toen, zelf gaande zitten, sprak hij:

„En wat beliet u nu, mijnheer?“

„Zoo als ik zei“, antwoordde Pieter, vrij scherp, „ik moet mijnheer Parker zelf spreken.“

„Maar die zit hier vlak voor u, mijnheer.“

Wat beliet u, vraag ik ook eens.“

Piet raakte verlegen. Wie had ook kunnen denken dat die eenvoudige man, zoo'n boorte naar 't leek, die groote, rijke mijnheer Parker was!

Hij wilde zich verontschuldigen, maar de ander zei:

„U zijt, naar uw spraak te oordeelen, een vreemdeling, mijnheer. Toch is het, merk ik bij u al net niet, de menschen niet aan wat voor oogen is. Maar al doe ik het zonder pruik en rok en degen, ik ben toch de man dien u zoekt. Spreek maar op.“

Nu gaf Piet een brief over, en toen Parker dien had gelezen, begon een lang gesprek over handelszaken, waarbij de bezoeker opmerkte, dat die oude man met zijn alledaagsch voorkomen toch bijzonder knap was in al wat tot den handel behoorde. Hij begon erbij voor dat boortje te krijgen. Toen alles in orde was nam hij, nu met vele groeten en buigingen afscheid, en wilde gaan, toen Parker zei:

„Als u nog tijd hebt, blijf dan even. Ik zal u zeggen wat u denkt. U hadt niet gedacht dat Parker zoo eenvoudig was, en begrijpt zeker ook niet, dat hij niet in een mooier huis woont, en er geen zes knechts op nahoudt. Is 't niet zoo?“

Piet zei maar niets en de ander ging voort: „Nu zal ik u, als het in goede aarde vallen mag, nog wat zeggen. U verstaat de kunst om zaken te doen, zoo goed als waart u dertig jaar in 't vak geweest. Maar pas op één ding: Vermoet u niet om rijk te worden.“

Piet begon allengs te begrijpen, dat Parker in het Engelsch Bijbelwoord aanhaalde, die hij, Pieter, in zijn jeugd ook gehoord had. Maar hij zei eenvoudig:

„Ja, mijnheer, daar is het alle kooplieden om te doen.“

„Jawel, maar de vraag is, doen ze wijs. Als ik mijn werk doe en God zegent me daarin, is 't nog heel wat anders dan dat ik me maak om maar te verdienen. Blijf hier bij me eten, dan zal ik u eens mijn geschiedenis vertellen, 't kan voor een jong menschen die graag rijk wil worden, goed wezen.“

Piet vond dien mijnheer Parker wel wat vreemd in zijn doen, en had graag voor de uitnodiging bedankt. Maar hij durfde niet weigeren, daar Parker een man was, dien men te vriend moest houden. Hij nam dus aan wat hem geboden werd, en toen gingen ze samen den tuin eens bekijken. Die zag er heel net uit, en 't verbaasde Piet, dat een groot koopman zijn gastheer, zoo veel van boomen en planten afwist, ja toen zij bij een hek stonden, zei dat heb ik zelf gemaakt. De tuin was omgeven door bosschen en velden zoover het oog reikte.

„Zie vriend“, zei Parker, „hier te wonen is nu mijn genoegen. Al dat land en het huis en de tuin heeft God mij gegeven, en nu denk ik er zo over: Ik heb dit gekregen, niet door mij alleen, maar ook voor anderen. In het gehucht hierbij wonen bijna enkel menschen, die in dezen tuin en op die velden hun brood vinden.“

„Maar 't brengt toch seker ook heel wat op.“

kon Piet niet laten te zeggen.

„Toch niet: 't brengt nauwelijks op wat het kost. Maar een paar honderd menschen leven er van. En dat is beter dan dat één al rijker